

Свобода мирних зібрань: роль поліції

Національна академія
внутрішніх справ України (НАВС)
18-19 вересня 2015 року

Порядок денний

Частина 1 Свобода мирних зібрань

Частина 2 Обмеження свободи зібрань

Частина 3 Застосування законодавства щодо свободи мирних зібрань (I)

Частина 4 Застосування законодавства щодо свободи мирних зібрань (II)

Частина 1

Свобода мирних зібрань

Зміст

- 1 Важливість свободи зібрань
- 2 Регулювання свободи мирних зібрань
- 3 Базові принципи

1 Важливість свободи зібрань

1 Важливість свободи зібрань

Вираження
поглядів

Захист спільних інтересів

Святкування

Зібрання

Виборча кампанія

Права меншин

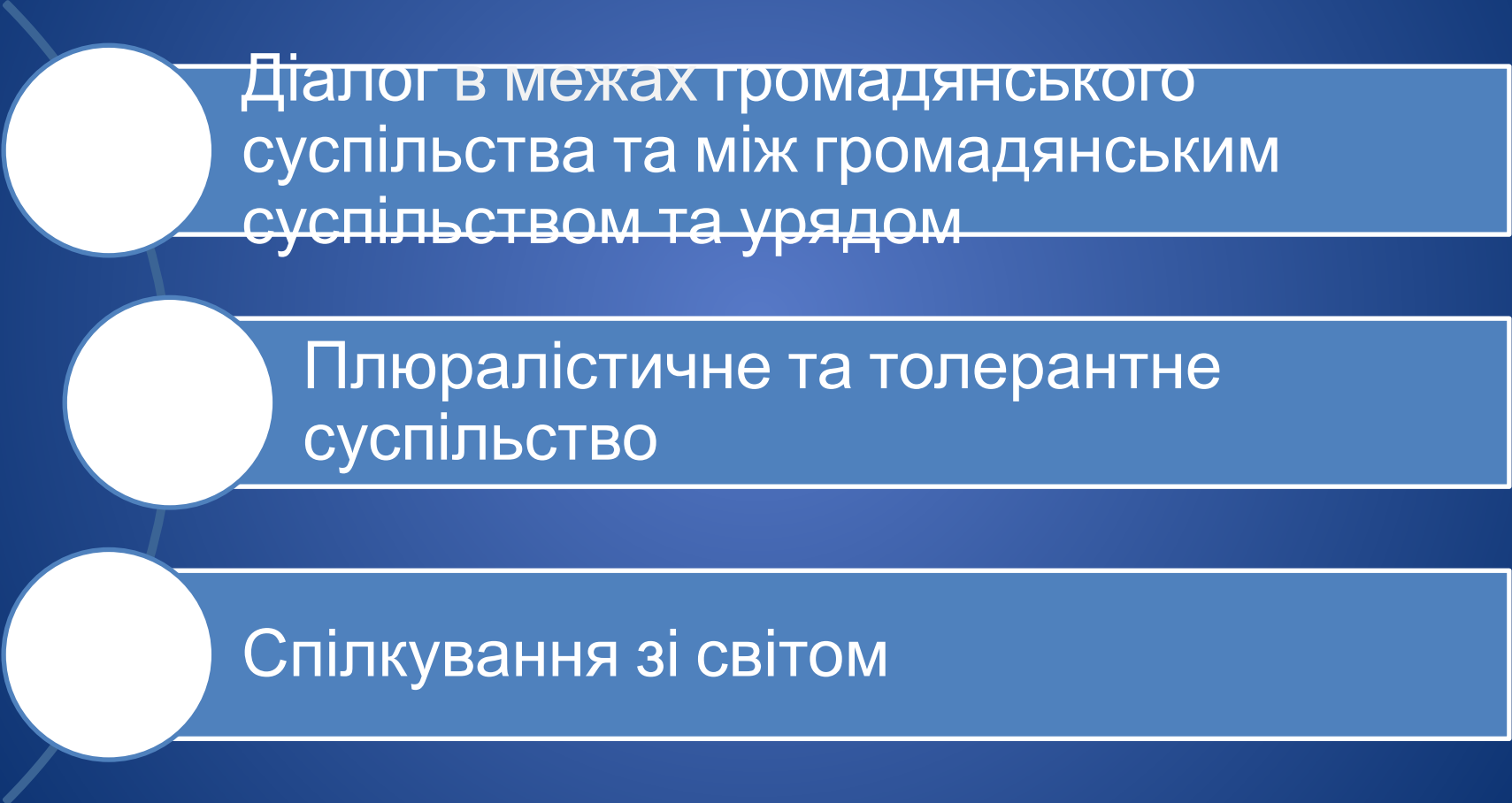
Відзначення

Протест

ічниць та пам'ятних дат

Голос за всіх осіб та груп у суспільстві

1 Важливість свободи зібрань

Діалог в межах громадянського суспільства та між громадянським суспільством та урядом

Плюралістичне та толерантне суспільство

Спілкування зі світом

Свобода зібрань є основоположною для функціонування демократії

“Однією з ознак сильної та здорової демократії є те, що людям дозволяється виходити на вулиці та брати участь у демонстраціях”

Лорд Хоуп Крейґхед, Остін проти комісара поліції Лондона (2009)

2 Регулювання свободи мирних зібрань

Міжнародні та регіональні стандарти

- Стаття 20 (1), Загальна декларація прав людини (ООН)
- Стаття 21, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (ООН) – ратифіковано Україною 12 березня 1973 року
- Стаття 11, Європейська Конвенція з прав людини (Рада Європи) – ратифіковано Україною 11 вересня 1997 року

Стаття 11, Європейська Конвенція з прав людини (ЄКПЛ)

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

Національне законодавство

- Національне законодавство не повинно суперечити міжнародним документам, що були ратифіковані відповідною державою
- Захист на конституційному рівні
- Закон про свободу зібрань з метою врегулювання окремих нюансів та процедур

2 Регулювання свободи мирних зібрань

Взаємозв'язок з іншими правами та свободами

- Стаття 9 ЄКПЛ: Свобода думки, совісті і релігії

- Стаття 10 ЄКПЛ: Свобода вираження поглядів

- Статт

Відсутність захисту від риторики ненависті, дискримінації і т. д.

Базові визначення

Зібрання:

Умисна та тимчасова присутність групи осіб
у громадському місці з метою вираження
спільних інтересів

2 Регулювання свободи мирних зібрань

---

2 Регулювання свободи мирних зібрань

Мирне зібрання :

- Широка інтерпретація мирності
- Загалом, немирне зібрання -- лише коли є докази, що організатори або учасники мають намір використовувати, пропагувати або провокувати невідворотне насилля

Європейський суд з прав людини, Кіссе проти Франції (2002), параграф 37

2 Регулювання свободи мирних зібрань

Загалом, зібрання все ще залишається мирним, якщо

- незначна кількість учасників вдаються до насильства
- учасники тимчасово затримують інших людей
- учасники використовують пасивний супротив

- Держава має позитивний обов'язок щодо дієвого захисту мирних зібрань
  - вороже ставлення до мирних зібрань, що відстоюють непопулярні або дратуючі погляди
    - контрдемонстрації
      - видатки на безпеку та захист мають покриватися виключно органами державної влади

- Законність

- Застосовані обмеження потребують правового підґрунтя в основному законодавстві
- Зрозумілі критерії задля обмеження випадкових інтерпретацій
- Формалізація заборон у вигляді письмового документу та усного спілкування протягом розумних строків

3 Базові
принципи

- Пропорційність

Необхідність

Мінімальне втручання

Причина

для /

Мета

втручання

Врівноваження

Природа /

обсяг

втручання

- Недискримінація

- Жодної дискримінації через стать, етнічну чи расову приналежність, релігію, політичні погляди і т. д.
- Фізичні особи, групи, незареєстровані організації, юридичні особи і т. д. мають право на проведення мирних зібрань
- Негромадяни не є винятком

- Добре налагоджене управління та прозорість
  - Зрозумілі сфери відповідальності
  - Прозорі процеси
  - Різні можливості для перегляду та оскарження рішень
    - Відповідальність задіяних органів державної влади

Зміст

- 1 Правові підстави для обмеження
- 2 Види обмеження
- 3 Процедурні питання

- Громадський порядок / громадська безпека
  - Переконливі докази, що учасники можуть вчиняти чи провокувати невідворотні, протизаконні дії, а також дії, що порушують громадський порядок
  - Гіпотетичного ризику недостатньо
  - Превентивні обмеження чи обмеження під час зборів?

- Охорона здоров'я

- Не має великого значення на практиці
- Приклад: скупчення осіб може мати своїм наслідком розповсюдження хвороб
  - Чи накладаються обмеження також на аналогічні скупчення осіб, такі як концерти, спортивні заходи і т. д.?

- Захист моралі

- Моральні цінності змінюються
- Недостатньо поведінки, яка лише могла б порушити моральні норми
  - Поведінка повинна визначатися як кримінальна та кваліфікуватися законом як така

- Права та свободи інших осіб
  - Врівноваження свободи зібрань та прав інших осіб
  - Тимчасова перешкода для прав інших осіб полягає в самій суті зібрань
  - Протидії зібранню недостатньо

- Національна безпека
  - Обмеження лише у тому випадку, якщо існують загрози для нації або її територіальної цілісності
- Законодавство щодо протидії тероризму та екстремізму
  - Базове правило: конкретні заходи повинні бути необхідними та пропорційними

- Обмежувальні можливості для співробітників правоохоронних органів та інших посадових осіб
  - Належне виконання службових обов'язків
    - Впевненість у нейтральності посадових осіб
    - Жодних загальних обмежень: причина обмеження повинна бути безпосередньо пов'язана із відповідними службовими обов'язками

- Обмеження на підставі контексту
  - Стаття 10 ЄКПЛ (свобода вираження поглядів)
    - Аж ніяк недостатньо лише критики уряду
    - Риторика ненависті (підбурення до дискримінації, ворожого ставлення чи насильства; порушення прав та свобод) не підлягає захисту

- Час, місце та спосіб
  - Посередині між заборобою та невтручанням („золота середина“)
  - Жодного втручання або дуже обмежене втручання у головні лозунги зібрання
  - *Якщо можливо:* в межах видимості та чутності цільової аудиторії або об'єкта

- Превентивні обмеження для зібрання
  - Всебічне оцінювання ситуації
  - Жодних тотальних обмежень
  - Обмеження чи заборона?
  - Заборона – виключно надзвичайний захід

- Обмеження під час зібрання
  - Необхідні виправдані обставини для введення превентивних обмежень на зібрання
  - Обмеження в якомога менш нав'язливій формі може допомогти уникнути зриву зібрання

- Санкції після зібрання
  - Законні підстави: виправдані обставини
  - Окремі насильницькі дії декількох учасників (навіть якщо вони були прогнозовані до зібрання) можуть переслідуватися постфактум
    - Висока професійність поліції (фіксація доказів, арешт підозрюваних і т. д.)

- Завчасне сповіщення про зібрання
  - Регулювання у національному законодавстві
  - Сповіщення, а не прохання про дозвіл
  - Одночасні зібрання
  - Контрдемонстрації

- Винятки із процесу сповіщення
  - Стихійні зібрання, що безпосередньо стосуються подій, які відіграють роль “спускового механізму”:
    - Завчасне сповіщення неможливе
    - Часто не можна ідентифікувати організаторів
    - Затримка послабить основні лозунги зібрання

Дякую

за

увагу!